

प्रदेश सभा
गण्डकी प्रदेश
छैँटौँ अधिवेशन
(सैँतिसौँ बैठक)

कार्यवाहीको सम्पूर्ण विवरण

मिति: २०७७।०३।१९ गते

प्रदेश सभा, गण्डकी प्रदेशको आजको बैठकको कार्यवाही माननीय सभामुख श्री नेत्रनाथ अधिकारीको अध्यक्षतामा दिनको १० बजेर १६ मिनेटमा प्रारम्भ भयो ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्यहरू, आजको बैठकको कारवाही प्रारम्भ हुन्छ । माननीय सदस्यहरू, सर्वप्रथम म माननीय आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री श्री हरिबहादुर चुमानलाई मिति २०७७ साल असार १८ गते सभामा प्रस्तुत भएको गाउँ, सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकमाथि विचार गरियोस् भन्ने प्रस्ताव पेश गर्न अनुमति दिन्छु ।

माननीय आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री हरिबहादुर चुमान

माननीय सभामुख महोदय, माननीय सभामुखज्यूको अनुमतिले सम्मानित सभामा मिति २०७७ साल असार १८ गते प्रस्तुत भएको गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम १०७ को उपनियम १ बमोजिम विधेयकमाथि विचार गरियोस् भन्ने प्रस्ताव प्रस्तुत गर्दछु । धन्यवाद !

माननीय सभामुख

माननीय सदस्यहरू, अब म गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सेवासुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकमाथि विचार गरियोस् भन्ने प्रस्तावलाई निर्णयार्थ प्रस्तुत गर्दछु । यो प्रस्तावको पक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्छ भन्नुहोला र यसको विपक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्न भन्नुहोला ।

यो प्रस्तावको पक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्छ भन्नुहोस् । यसको विपक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्न भन्नुहोस् ।

हुन्न भन्ने आवाज सुनिएन तसर्थ गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक माथि विचार गरियोस् भन्ने प्रस्ताव सर्वसम्मतिले स्वीकृत भएको घोषणा गर्दछु ।

माननीय सदस्यहरू, अब म गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक माथिको सामान्य छलफल प्रारम्भ हुन्छ । यस छलफलमा विधेयकको सैद्धान्तिक पक्षमा मात्रै छलफल हुने व्यहोरा अनुरोध गर्दछु । छलफलमा भाग लिने माननीय सदस्यहरूका लागि १० मिनेटको समय निर्धारण गरेको छु । निर्धारित समयभित्र आफ्नो भनाई राख्न अनुरोध गर्दछु । सर्वप्रथम माननीय सदस्य श्री धनञ्जय दवाडीलाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु ।

माननीय धनञ्जय दवाडी

सभामुख महोदय, गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकमा सैद्धान्तिक छलफल गर्नका लागि उपस्थित भएको छु । हाम्रो संविधानले, हाम्रो लोकतन्त्रको चरित्रलाई परिभाषित गरेको छ । हामी संघीय गणतान्त्रिक लोकतान्त्रिक व्यवस्थामा छौं । यो लोकतन्त्रमा हामीले तीन तहको संसदको परिकल्पना गरेका छौं । संघीय संसद, प्रदेश संसद र स्थानीय संसदहरू । सबै सभाहरू, सबै संसदहरू लोकतन्त्रलाई समुन्नत बनाउनका निमित्त क्रियाशील छन् र उनीहरूको कामबाट, उनीहरूको कार्य, मितव्ययी र कार्यशैलीले हाम्रो लोकतन्त्रको भविष्यलाई सुदृढ गर्दछ । भविष्यलाई अगाडि लैजाने गर्दछ ।

यसकारणले कुनै पनि संसदका सदस्यहरूले आफ्नो काम कारवाहीलाई व्यवस्थित गर्नका लागि, काम, कारवाहीलाई अगाडि बढाउनका लागि उनीहरूका निमित्त आवश्यक पर्ने सेवा र सुविधा संविधानले व्यवस्था गरे अनुसार व्यवस्थित गर्नका निमित्त संविधानमै उल्लेख गरिएको छ । संघीय संसदका निमित्त सबै सांसदहरूको पारिश्रमिकको व्यवस्था संघीय कानून अनुसार व्यवस्था हुने गर्दछ भने, प्रदेश सभामा जो आज हामी उपस्थित छौं, प्रदेश सभाले आफ्ना सदस्यहरूका निमित्त पारिश्रमिक उपलब्ध गराउन आफ्नो कानूनद्वारा व्यवस्था गर्दछ । जुन चिज, जुन कानून हामी यो सभाले बनाइसकेको छ । संविधानको धारा २२० को ८ मा जिसस जिल्ला समव्य समितिका सदस्य र पदाधिकारीहरूको सेवा र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्थाका लागि प्रदेशले कानून बनाए बमोजिम हुनेछ भनी उल्लेख गरिएको छ । यसैगरी संविधानको धारा २२७ ले स्थानीय नगरपालिका र गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूको सेवा र सुविधाका व्यवस्था पनि प्रदेश कानूनले निर्धारण गरेअनुसार निर्माण गरे अनुसार हुनेछ भनिएको छ ।

त्यसकारणले प्रदेश सभाले निर्माण गर्ने कानून र प्रदेश सभाले बनाइदिने कानूनका आधारमा स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूले आफ्नो सेवा र सुविधाहरू प्राप्त गर्दछन् । यो व्यवस्थाका निमित्त यस अघि नै हामीले यो सभाले आफ्नो कानून बनाएर निस्केको हो यद्यपि कानूनका सन्दर्भमा हामीले उल्लेख गरेका कतिपय कारणले सर्वोच्च अदालतको फैसलापछि अहिले यसको संशोधन प्रस्तावसहित यो विधेयक यहाँ आइपुगेको छ ।

त्यसकारणले म यो विधेयकमा प्रस्ताव गरिएका कुराका निमित्त समर्थन गर्दछु । यसको निमित्त हामीले तलका केही स्वरहरू पनि सुनिए कि सेवा सुविधा दिन नहुने, लिन नहुने अथवा यो व्यवस्थापन गर्न नहुने धेरै हुने आदि इत्यादि तर्कहरू पनि सुनिने गरेका छन् तर हामीले पहल गर्नुपर्छ, हाम्रा संसदहरूमा, हाम्रा स्थानीय तहका प्रतिनिधिहरूको व्यवस्था कसरी छ, उनीहरू कसरी आइरहेका छन् र कसरी काम गरिरहेका छन् ? सबै अवस्था सामान्य हुँदैन, सबैको अवस्था पनि सामान्य हुँदैन र लोकतन्त्रमा यो लोकतान्त्रिक चरित्रमा आज जे जति ढंगले जनप्रतिनिधिमा प्रश्न उठाइएको छ, अपारदर्शिकताका कारणले धेरै प्रश्नहरू उठाउने कामलाई पारदर्शी ढंगले व्यवस्थापन गरिने कुरा सबैभन्दा पहिला व्यवस्थित हुन्छ ।

कार्यान्वयन भनेको कानून निर्माण हो । कानूनलाई निश्चित गरिएका, कानूनले दिएका, तोकिएका सेवा सुविधा लिनलाई काम गर्न प्रेरित गरिरहनुपर्छ । यो कामका निमित्त प्रदेश सभा, प्रदेश सरकारले जुन यो विधेयक ल्याएको छ, यो विधेयकलाई म समर्थन गर्दछु, स्वागत गर्दछु, यो विधेयकको स्प्रिडका आधारमा अब स्थानीय सरकार र जनप्रतिनिधिहरूका कामलाई व्यवस्थित गर्ने छु भन्ने विश्वास पनि व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

ठीकै हो, यो असामान्य अवस्था हो, असामान्य अवस्थामा असामान्य ढंगले नै काम गर्नुपर्छ । र यतिबेला कोभिड महामारीका जुन चर्चा हामी गरिरहेका छौं । यसको लागि गाउँमै बसेर, मैदानमा लडिरहेका आज कोही छन् भने ती स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि सिपाहीहरू नै हुन् । जसले बिहान, दिन रात जुनसुकै बेला पनि कोरोनाका हामीहरूले व्यवस्था गरिदिनुपर्दछ । सर्वोच्चको फैसलापछि आज लामो समयसम्म उनीहरू विना पारिश्रमिक, विना सेवा सुविधा काममा खटिइरहेका छन् । सबै ठाउँ सबैको परिस्थिति एउटै हुँदैन । सबैले एकै ढंगले सोचन सक्छन् भन्ने छैन । र सबैको आर्थिक वर्गीय धरातल एउटै पनि छैन । फरक फरक आर्थिक धरातलबाट आइरहेको मान्छेले राजनीतिमा आफ्नो नेतृत्व, विचार र भूमिकालाई प्रष्ट गर्नका निमित्त कानूनद्वारा व्यवस्था गरिएको कुरालाई व्यवस्थित गरिदिने काम राज्यको हो, संसदको हो यो काम आज हामीले गरिरहेका छौं भने यसमा हामीले गर्व गर्नुपर्दछ ।

कोभिडसँग लड्नका लागि जो लागिरहेका छन् स्थानीय तहका वडाध्यक्षहरू, पालिकाका मेयर, उपमेयरहरू, अध्यक्ष, उपाध्यक्षहरू उनीहरूका दैनिकी गुजारा गर्ने सबालमा पनि विधेयकले सहयोग पुऱ्याउछ भन्ने विश्वास राख्दछु । जहाँसम्म उनीहरूले धेरै लिए, धेरै भयो आदि, इत्यादि तर्क छ त्यो सभा आफैमा सार्वभौम छ । मलाई बढी भयो भने आफ्नो आन्तरिक आयले पुगेन भने ऊ आफैले कटौती गर्दछ । हामीले सम्मान गर्न सक्नुपर्दछ स्थानीय गाउँ सभा र नगर सभालाई । जसरी आज हामी संसदको सार्वभौम सत्ताको वकालत यो संसदमा गरिरहेका छौं । संघीय संसदले यो छलफल गरिरहेका छौं । भने स्थानीय तहका गाउँ सभा र नगरसभाहरू फरक तहका सत्ताहरू हुन्, संसदहरू हुन् र ती संसदहरूलाई आफ्ना सदस्यहरूलाई दिने पारिश्रमिक, आफ्ना पदाधिकारीले लिने पारिश्रमिक, आफ्ना पदाधिकारीका सहयोगीहरूले लिने पारिश्रमिकका सम्बन्धमा

आफना आमदानीका श्रोतका आधारमा, आफना क्षमताका आधारमा त्यो सभाले निर्णय गर्न सक्नेछ ।

यहाँ गर्न सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकमा गरिएका कारणले गर्दा विधेयकमा जे चिज प्रस्ताव गरियो त्यही चिज हुबहु कार्यान्वयन गर्नुपर्छ भन्ने प्रश्न रहँदैन यसकारणले महत्वपूर्ण कुरा यो तहसम्म, यो तौरतरिका र माध्यमबाट सेवा र सुविधा लिन सकिने अधिकार हामीले दिएका अरु क्षेत्रबाट, अरु बाटोबाट, अरु कोणबाट दैनिकी गुजारा गर्नका निमित्त अगाडि उभिनु पर्छ जस्तो लाग्दैन, उनीहरूलाई सहज हुन्छ । आज हामी कस्ता जनप्रतिनिधिको कल्पना गरिरहेका छौं ? संसदमा सबेर संसदका सदस्यहरू हामीले छलफल र बहस गर्न जरुरी छ ।

के हाम्रा जनप्रतिनिधिहरू एक कप चियाका लागि या कुनै गाडी चढ्नका लागि कसैको बाटो कुरेस बरिरहेका छन् या चिया खानका लागि कसैले खुवाइदियोस् भन्ने कल्पना गरुन् । त्यो खालको जनप्रतिनिधिको कल्पना हामीले गरेको हो भने सायद यी धेरै तर्कहरू सुहाउँदिला हुन्थे होलान् । तर आज हामी हाम्रा जनप्रतिनिधिलाई जनताका अधिकारका निमित्त, लोकतन्त्रका निमित्त, लोकतन्त्रको सुदृढिकरणको निमित्त, जनताको जनजीविकाका सबालतर्फ दृढतापूर्वक उभिउन भन्ने चाहन्छौं भने उनीहरूले स्वाभिमानपूर्वक आफ्नो स्वाभिमानका साथ, आफ्नो विचारका साथ उनीहरूले बोलन सक्ने आधार हामीले तयार गरिदिनुपर्छ त्यो आधार तयार गर्ने भनेको उनीहरूले प्राप्त गर्ने सुविधा हो भन्ने हेक्का राख्नुपर्छ ।

सबै जनप्रतिनिधिले हेक्का राख्नुपर्छ, हामीले पनि हेक्का राख्नुपर्छ हामी कहाँबाट आयौं र फेरि हामी कहाँ जान्छौं ? आज हामीले कुनै सेवा सुविधा राख्दा, यो त जीवनभरिका लागि दीर्घजीवि होइन, यो त हाम्रो लागि निश्चित समयका लागि हो । निश्चित आवधिक निर्वाचनका माध्यमबाट आज हामी छौं भोलि निर्वाचनमै फर्किने हो, फेरि जनताकै बीचमा फर्किने हो । आज हामीले गरेका कामहरू, आज हामीले बनाएका दृष्टिकोणहरूले पछिल्ला वर्षहरूसम्म पनि हामीलाई निर्दृष्टि गर्ने भएका कारणले गर्दा आज हामीले जे जति विचारहरू अभिव्यक्त गर्दछौं त्यो विचारहरूका निमित्त यो संसद र प्रत्येक सांसद र प्रत्येक सभाहरू जिम्मेवार र जवाफदेही पनि हुन जरुरी छ ।

यदि हामीले हाम्रो लोकतन्त्रलाई बलियो बनाउने हो, यदि हामीले हाम्रो लोकतन्त्रलाई सार्वभौम, हाम्रो संसदहरूलाई सार्वभौम बनाउने हो र चिरकाल पर्यन्तसम्म नेपाली जनताका दुःखसँग जोडिएर आओस् भन्ने चाहने हो भने ती जनप्रतिनिधिलाई स्वतन्त्रतापूर्वक, निर्भिकताका साथ सूचना आदानप्रदान गर्न सक्ने क्षमता राखेर काम गर्न सक्नेगरी उनीहरूको क्षमतालाई अभिवृद्धि गरिनुपर्छ ।

यो कुरा निश्चित छैन, यो कुराको कुनै गुञ्जायस छैन कि सधैं हामी रहीरहन्छौं । कि प्रकृतिको नियमलाई लागू गर्दैनौं । यसकारणले हामीले ख्याल गर्नुपर्छ भोलिको लोकतन्त्रका लागि, भोलिको समयका लागि, भोलिको नेतृत्वका लागि हामीले नयाँ संसदहरूलाई, नयाँ नेताहरूलाई, नयाँ उत्तराधिकारीहरूलाई हामीले विकास गर्ने हो भने आजज स्थानीय तहको काम कारवाहीलाई, स्थानीय तहमा भएका गतिविधिहरूलाई, हाम्रो लोकतन्त्र संवृद्ध बनाउनका निमित्त हामीले ध्यान पुऱ्याउनु पर्दछ, ख्याल गर्नुपर्दछ यो सबै काम गरेर ।

भोलिको लोकतन्त्रका लागि, भोलिको उज्ज्वल नेपालका लागि भोलिको विकसित र संवृद्ध नेपाल बनाउनका निमित्त यी आधारभूत तहमा खटिरहेका, लागि रहेका जनप्रतिनिधिहरूलाई पारिश्रमिक उपलब्ध गराउने कुरा, सेवा र सुविधा उपलब्ध गराउने कुरा मनासिब छ । उनीहरूले कसरी आ-आफ्नो तहको काम गरिरहेका छन् । उनीहरू कसरी आ-आफ्नो तहको आम्दानीको श्रोत बढाइरहेका छन् । कसरी उनीहरूले स-साना काम गरेर ठूला-ठूला कामलाई सम्पन्न गर्न सहयोग गरिरहेका छन् । ठूला-ठूला सपनाको कुरा गर्न सजिलो हुन्छ तर सबभन्दा गाह्रो काम साना-साना सपना पूरा गर्नु । साना-साना सपनालाई पूरा गरेर हामीले ठूला-ठूला सपना प्राप्त गर्न सक्छौं ।

लक्ष्यमा पुग्न सक्छौं भन्ने कुरालाई हेक्का राखेर नै आज हामीले स्थानीय तहको संसदलाई, स्थानीय तहको सभालाई बलियो, स्थानीय तहको सभालाई क्रियाशील, स्थानीय तहको सभालाई सक्षम बनाउनका निमित्त ख्याल गर्नुपर्छ । यसो गर्न सक्थौं भने हाम्रा बीचमा उठिरहेका तमाम प्रश्नको जवाफ हामी दिन सक्छौं । हामीले दिने जवाफ भनेको हाम्रो कार्यावधिमा दिने जवाफ हो, हाम्रो समयावधिमा दिने जवाफ हो हामी जुन समयका निमित्त, जुन कामका निमित्त हौं त्यही कामका निमित्त हाम्रो प्रतिबद्धता पूरा हुनुपर्छ ।

त्यसकारणले बैठक भत्ताको व्यवस्था गरेर, यातायात सुविधाको कुरा गरेर, चाडपर्व खर्चको व्यवस्था गरेर, यो सबै हिसाबले एउटा स्थानीय तहको जनप्रतिनिधिलाई स्वाभिमानपूर्वक सोझो गरेर उभिन सक्ने बनाउनका निमित्त यो विधेयक आएको छ । सोझो गरेर आफ्ना विचार राख्न सक्ने क्षमताका निमित्त यो विधेयक आएको छ । यसकारणले यो तीन तहको संसदलाई बलियो बनाउन सक्थौं भने हाम्रो लोकतन्त्र बलियो हुन्छ ।

लोकतन्त्र बलियो हुने हो भने यो मुलुक संवृद्ध बनाउनका निमित्त सबैको भूमिका क्रियाशील रहन्छ र प्रभावकारी रहन्छ भन्ने विश्वास व्यक्त गर्दै गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सेवा र सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको यो विधेयकलाई म र मेरो दलको तर्फबाट समर्थन गर्छु यसमा हामी अझै बृहत् छलफल गर्छौं र बृहत् छलफलका साथ यसलाई संवृद्ध पनि बनाउने छौं ।

जति राम्रोसँग संवृद्ध विधेयकहरू हामीले ल्याउन सक्नेछौं । त्यतिनै राम्रो क्वालिटी हुन सक्छ । क्वालिटीमा निखारपन आउन सक्छ भन्दै विदा हुन्छु धन्यवाद!

माननीय सभामुख

माननीय सदस्य श्री बिन्दुकुमार थापालाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु ।

माननीय बिन्दुकुमार थापा

सभामुख महोदय, आज हामी सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक उपर सैद्धान्तिक छलफलमा जुटेका छौं । विशेष गरेर हाम्रो भनाइ यो विधेयक एउटा अलिकति यो कोरोनाको महामारी जुन अहिले फैलिइराखेको छ र अहिले राष्ट्र नै संकटग्रस्त अवस्थामा छ । यो विधेयक ल्याउने उपयुक्त समय होइन भन्ने कुरा म राख्न चाहन्छु । र अर्को कुरा यो विधेयकमा त्यो पहिलाको २०७४ को ऐनलाई परिमार्जन गरेर ल्याइएको छ र यसमा अत्याधिक सुविधाहरू थप गरेर ल्याइएको छ त्योप्रति हाम्रो पार्टीको र मेरोतर्फबाट यसमा आपत्ति रहेको कुरा म समाभुखमार्फत् सरकारको ध्यान आकृष्ट गर्न चाहन्छु ।

विशेष गरेर यो विधेयक एउटा मर्यादाक्रमको पनि एउटा खिलापमा तथा मर्यादाक्रमको विपरित पनि आएको छ । यो महानगरको मेयरको स्वकीय सचिवका कुराहरू,

उपमेयरको स्वकीय सचिवका कुराहरू, यो शाखा अधिकृतका कुराहरू आइरहेका छन् । यसकारण यो मर्यादाक्रम मिलेको छैन र यो विभेदकारी छ भन्ने मलाई लाग्दछ ।

अर्को कुरा यो गाउँपालिका, नगरपालिका र महानगरपालिकाको प्रमुख, उपप्रमुख र वडाध्यक्ष बीचको यो जुन यातायात सुविधा छ, त्यो १५ हजार १२ हजारबाट एकैचोटी १५०० मा वडाध्यक्षहरूको १५०० मा झारिएको छ । यो पनि अलिकति व्यवहारिक हुँदैन कि ? भन्ने तर्क म राख्न चाहन्छु । यसलाई अलिकति मिलाउनुपर्छ, मेयर, उपमेयर र वडाध्यक्षको जुन यातायात सुविधा छ, । त्यो अलिकति मिलेको छैन, यो मिलाउनेतर्फ पनि लाग्नुपर्छ भन्ने मेरो भनाई हो । त्यसै गरेर यो महानगरपालिका, नगरपालिका र गाउँपालिकाको वडाध्यक्षहरू बीच पनि त्यसमा एउटा समान हिसाबले सेवा, सुविधाको व्यवस्था गरिएको छ ।

त्यसलाई पनि अलिकति गाउँपालिका, नगरपालिका र महानगरको वडाध्यक्षहरू बीचमा अलिकति त्यो फरक रहनुपर्छ कि भन्ने म एउटा तर्क वा सुझाव राख्न चाहन्छु । विशेष गरेर अहिले यो कोरोना महामारिको जुन समय छ एउटा जटिल परिस्थिति छ । यो समयमा अब यो मुख्यमन्त्रीज्यूले, मन्त्रीज्यूहरूले एकदमै सहर्ष त्यति अफ्ठ्यारो स्थिति छैन, हामी सुरक्षित छौं भनिरहँदाखेरी अहिलेको यो क्वारेन्टाइनको यो अव्यवस्थित क्वारेन्टाइन छ यो क्वारेन्टाइन एउटा यातना गृह जस्तो देखिइराखेको छ त्यहाँ मानिसहरू असुरक्षित भइराखेको हामीले महसुस गरेका छौं । त्यहाँबाट भाग्ने क्रम पनि जारी छ । आज मात्रै बिहान मलाई लेकसाइडबाट फोन आएको थियो कि हाम्रो क्वारेन्टानइनबाट । ११ दिनसम्म फरेन कन्ट्रिबाट आएको अहिलेसम्म पीसीआर टेष्ट त्यहाँको भाको छैन । अब पीसीआर टेष्ट गरिसकेपछि पनि फेरि अर्को १२-१४ दिन त्यसको रिपोर्ट आउनलाई कुर्नुपर्ने हुन्छ ।

यसले गर्दा यो क्वारेन्टाइनलाई डब्लुएचओको मापदण्ड अनुसारको बनाउनु पर्ने बेला छ । त्यस्तै गरेर आइसोलेसन कक्षहरू पनि व्यवस्थित गर्नुपर्ने छ । त्यस्तै गरेर यो कोरोनाको उपचार जुन गण्डकी हस्पिटललाई विशेष अस्पतालको रूपमा व्यवस्था गरिएको छ अब त्यसलाई त्यो विषयमा पनि धेरै विवादहरू आइरहेका छन् । यसलाई पनि त्यसलाई सुरक्षित रूपबाट गण्डकी हस्पिटलमा अरु सामान्य उपचार गर्न आउने

जुन दैनिक रूपमा हजार १२ सयको संख्यामा आइराखु भएको छ उहाँहरू त्रसित र आतंकित नहुने गरिकन यसलाई छुट्टै युनिटमा राखेर कोरोना संक्रमितहरूलाई उपचार गर्नुपर्ने आवश्यकता छ सरकारको ध्यान त्यतातिर जानुपर्छ जस्तो मलाई लाग्छ ।

यो विधेयक हामीले यो आउने हुँदैन भन्ने पनि कुरा होइन, यो एउटा उपयुक्त समयमा आएन र अर्को अत्यधिक वृद्धि गरेर आएको छ यसले अलिकति मर्यादाक्रमलाई पनि मिचेर आएको हामीले पाएका छौं । त्यसकारण यो विधेयक उपर हामीले एउटा विरोधको सूचनाको समर्थन पनि मैले गरेको हिसाबले पनि यिनै कुराहरू म राख्न चाहन्छु । र यति भन्दै मेरो आफ्नो भनाइ टुङ्ग्याउँछु धन्यवाद । जय नेपाल!

माननीय सभामुख

माननीय सदस्य श्री मिनप्रसाद गुरुडलाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु । त्यस पछि माननीय सदस्य श्री मेखलाल श्रेष्ठ ।

माननीय मिनप्रसाद गुरुड

सभामुख महोदय, यस गरिमामय सदनमा मिति २०७७ साल आषाढ १८ गते माननीय आन्तरिक मामिला मन्त्रीज्यूले यो सदन समक्ष प्रस्तुत गरेको गाउँ सभा तथा नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिको सेवा र सुविधा सम्बन्धमा प्रस्तुत बजेटमा, प्रस्तुत विधेयकमा आज हामीहरू सैद्धान्तिक छलफलमा माननीय सभामुखज्यूको अनुमतिले सहभागी भइरहेका छौं । स्वभाविक रूपमा मलाई लाग्छ यो विधेयक संशोधन भन्दा पनि हामी ७४ को विधेयकमा छलफल गरिरहेका छैनौं या यसलाई संशोधन गरिरहेका छैनौं । यो प्रतिस्थापित भएर अहिले हामीहरू गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिको सुविधाको सम्बन्धमा २०७६ को विधेयकमाथि छलफल गरिरहेका छौं भन्ने मलाई लाग्छ । प्रस्तुत विधेयक सिद्धान्ततः प्रदेशको अधिकार क्षेत्रभित्र रहेर संविधानत यो आएको छ । संविधानको धारा २२० को ८ अन्तर्गत जिल्ला समन्वय समिति र यस्तै गरेर २२७ अन्तर्गत गाउँ सभा र नगर सभाहरूको जुन सुविधा सम्बन्धमा प्रदेशले कानून निर्माण गरेर त्यसको ढोका खोल्नुपर्ने जुन एउटा अभिभावकीय दायित्व प्रदेश

सभाले निर्वाह गर्नुपर्ने छ त्यो दायित्वमार्फत् आज हामीहरू यो छलफलमा सैद्धान्तिक छलफलमा सहभागी भइरहेको मैले महसुस गरेको छु ।

स्वभाविक रूपले त्यति मात्र होइन, जहाँ हामीहरू संविधान त तीन वटा सरकारको अवधारणा बोकेर तीन वटा सरकार नै समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वमा यो देशलाई संबद्ध बनाउने क्रममा हामीहरू पक्कै पनि स्थानीय सरकारमा रहेका नगर सभा, गाउँ सभा र यस्तै गरेर जिल्ला समन्वयका पदाधिकारीहरूलगायत सदस्यज्यूहरूलाई हामीहरूले उत्साहित बनाउनुपर्ने, साच्चै नै अपनत्व ग्रहण गर्नुपर्ने र उत्तरदायी बनाउनुपर्ने मलाई लाग्छ यो आजको आवश्यकता हो र यहीनेर रहेर हामीहरू आज यो विधेयक यो सदनमा प्रस्तुत भइरहेको मैले ठान्दछु । हामी थुप्रै छलफल पनि गरेका छौं र थुप्रै कोणहरूबाट कुराहरू उठिरहेका पनि छन् । विधेयक, समय सन्दर्भमा या अहिलेको यो विषम परिस्थितिमा आवश्यक थियो कि थिएन ? या यो विधेयकले जुन खालले सेवा र सुविधाहरूका विषयमा हामी हैसियत मापनका कुराहरू पनि उठिरहेका छन् । या यो विधेयक एउटा साच्चै नै भूतप्रभावी भनेर विधिशास्त्रीय पद्धति अनुसार त्यसरी आउँदैछ । भन्ने कुरामा पनि हामी छलफल चलाइरहेका छौं ।

मलाई लाग्छ विधिशास्त्रीय मान्यता अनुसार फौजदारी कसुरका सन्दर्भमा यो भूतप्रभावी कानूनहरू बन्नु हुँदैन या बन्नी त्यो सिद्धान्तत बेठीक होला तर यो देवानी प्रकृतिका कतिपय यस्ता नियम, ऐन कानूनहरू हुन्छन् । जो चाहि भूतप्रभावी पनि हुन सक्छन् । त्यसो भएको हुनाले मलाई लाग्छ यो सिद्धान्ततः विधेयक जुन सरकारलेमार्फत् आन्तरिक मामिला मन्त्रीले यहाँ गरिमामय सदनमा प्रस्तुत गरिराख्नु भएको छ । यो सिद्धान्तत न्यायसंगत, नियमसंगत र विधि र नीतिलाई पालना गरेर अगाडि बढेको हो भन्ने म ठान्दछु । जहाँसम्म अहिले यो कोभिडको क्रममा यो विधेयक आउन हुन्थ्यो र हुँदैनथ्यो भन्नेमा मलाई लाग्छ, यो वहसको विषय हुनुपर्छ भन्ने मलाई लाग्छ । किनभन्दा पूर्ववत्ता विद्वान् माननीयज्यूले यहाँ प्रस्तुत गरिसक्नुभएको छ । कि अहिलेको यो विषम परिस्थितिमा साच्चै नै हाम्रो प्रदेशका मुख्यमन्त्रीज्यूले धेरै चोटी भनिराख्नु भएको छ ।

साच्चै नै यो संघीयतालाई कार्यान्वयन संस्थागत गर्ने कुरा र अहिलेको यो विषम परिस्थिति र अहिलेको यो चुनौतीलाई हामीले सामना गर्ने कुरामा के स्थानीय सरकार नभइदिएको

भए साच्चै नै हाम्रो प्रदेशकै कुरा गर्ने हो भने पनि एउटा महानगरपालिका अनि २६ वटा नगरपालिकाहरू, ५८ गाउँपालिका अनि त्यहाँ रहेको ७५९ वटा वडामा कार्यरत जनप्रतिनिधिहरूको क्रियाशीलता नभएको भए यसको चुनौतीलाई सामना गर्न हामी कति सार्थक हुन्थ्यौं ?

त्यतिमात्र होइन यो विषय परिस्थितिमा उहाँहरू दिनरात मलाई लाग्छ हामीहरू अहिले माननीयज्यूहरू हामी मैले विनम्रतापूर्वक निवेदन गरे सभामुख महोदय ! यसलाई अन्यथा कुनै दृष्टिले नठानीयोस्। यहाँहरू दिनरात हामी जस्तो होइन, सदनमा उपस्थिति हुनी त्यसपछि घर गयो अनि आफ्नो विभिन्न काममा व्यस्त हुने त्यो छुट के त भन्दा स्थानीय पालिकाका पदाधिकारीलगायत वडाध्यक्षलगायतका जनप्रतिनिधिहरूको त्यो मैले पाइरहेको छैन । म नजिकबाट हेरिरहेको छु । १२-१ बजे पनि उहाँहरू क्रियाशील भइरहनु भएको छ । बिहान भन्नुभएको छैन, खानाको समय छैन, यी यस्ता किसिमबाट क्रियाशील भइरहेको स्थितिमा साच्चै नै उहाँलाई यो विषम परिस्थितिमा अझ उत्साहित गरेर अझ उत्तरदायी बनाएर यो साच्चै नै यो विषम परिस्थितिसँग लड्न, जुध्न हौसाउने कुरा र हामीले समन्वय गर्नुपर्ने खाँचो हो कि ?

न उनीहरूलाई एउटा दोधारमा राखेर हिजो पाइरहेका कुराहरू र विधान त संविधान त कानून त जुन खालले पाउने कुराहरूको अधिकारबाट बञ्चित गरेर उनीहरूलाई हतोत्साही बनाउने कुरा हो । यो कुरा के हो त भन्दा गम्भीर रूपमा छलफल तथा सोच्नुपर्दछ भन्ने मलाई लाग्छ । त्यति मात्र होइन, हामी एउटा सामाजिक न्यायको हिसाबबाट कुरा गरिराख्दा पनि अर्थशास्त्रले कुनै पनि मान्छेको श्रम अनि त्यसपछि समय त्यसमा मूल धनमा रूपान्तरण गर्नुपर्दछ ।

स्वभाविक रूपले उहाँहरू श्रम पनि खर्च गरिरहनु भएको छ । समय पनि दिइराख्नु भएको छ । उहाँहरूको बौद्धिक, शारिरिक श्रम सबै ध्यान के छ त भन्दा अहिलेतिर कोभिड, सबै कुराहरू छोडेर लागिरहनु भएको स्थितिमा यो क्रममा हामीहरूले यसलाई कुनै गिज्याइन गरिरहने, कोही विलम्ब गरिरहने, यो क्रमबाट साच्चै नै एउटा संघीयतालाई संस्थागत गर्ने कुरामा प्रदेश सरकारको उत्तरदायित्वको कुरा र यो एउटा गार्जेनसीपको कुरामा प्रश्न चिन्ह उठ्छ कि उठ्दैन ? अर्थात् यो कुराले कति गम्भीरता राख्छ भन्ने

कुरा पनि म माननीय सदस्यहरूमा सभामुखमार्फत् माननीय सदस्यहरूमा सदन समक्ष म निवेदन गर्न चाहन्छु ।

त्यतिमात्र होइन, स्थानीय सरकार, स्वभाविक रूपले अहिले जे जसरी हामीहरू प्रदेश सरकारमा शक्ति पृथक्करणको सिद्धान्त अन्तर्गत हामी व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र मलाई लाग्छ यो न्यायपालिकाको कुरा प्रदेश सरकारलाई छ छैन भन्ने कुरा प्रदेश सरकारलाई बहसको विषय होला तर हाम्रो अहिलेसम्म कुनै त्यस्तो छैन । तर स्थानीय सरकारमा उहाँहरूका कार्यपालिका अधिकार पनि छ, विधायनी अधिकार पनि छ, त्यति मात्र होइन, एउटा अर्धन्यायिक निकायको रूपमा पनि देवानी प्रकृतिका थुप्रै कुराहरू र कतिपय फौजदारी प्रकृतिका कुराहरू पनि मेलमिलापको आधारबाट उहाँहरू काम गरिरहनु भएको हुन्छ । त्यसो भएको हुनाले एकहिसाबले भन्ने हो भने अहिले संघीयताको सहयोग भनेको साच्चैँ संघीयतालाई जनताले नजिकबाट बुझेको, छामेको र पहुँच पुगेको सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित गर्ने गरी त्यो निकायलाई सबल बनाउनु पर्छ कि पर्दैन ?

यो सबल बनाएर गइएन भने अहिलेको विषम परिस्थितिसँग जुध्ने मात्र होइन, सम्पूर्ण अहिले हामीले जुन खालको एउटा नयाँ राजनीतिक प्रणालीको व्यवस्थापन र परिवर्तन पछि जनताको अपेक्षालाई सम्बोधन गर्ने कुरामा कतिको हामी जिम्मेवार बन्छौं र यसको उपलब्धिमा मापन, प्रतिफलको मापन हामी कसरी लिन्छौं भन्ने कुरा पनि गम्भीर प्रश्नको कुरा योसँग जोडिएर आएको हुनाले मलाई लाग्छ ।

सभामुख महोदय, सिद्धान्ततः यो विधेयक जुन किसिमबाट आउनुपर्छ यो जुन समयमा आउनु पर्छ यो बहसको विषय भन्दा पनि यसलाई व्यवस्थित गर्ने कुरा र यसलाई एउटा निकास दिएर अझ पनि स्थानीय सरकारहरूलाई अझ उत्साहित गराउने कुरा, उहाँहरूलाई परिचालित गर्ने कुरा र त्यो सँगसँगै सम्पूर्ण संघीयताको अवयवहरूलाई परिचालित गर्ने कुरामा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ भन्ने कुरा मलाई लाग्दछ र यस अर्थमा म यो विधेयकप्रति पूर्ण समर्थन पनि जाहेर गर्दछु ।

एउटा प्रसंग स्वभाविक हो भन्ने मलाई लाग्दछ । हामीहरूले धेरै ठाउँहरूमा हाम्रा पाकाहरूले भन्ने गर्दछौं रासनको अभावमा शासन, काशन अनि त्यसपछि आश्वासनका कुराहरू निरर्थक हुन्छन् । त्यसो भएको हुनाले स्वभाविक रूपले होला एउटा हामीले

थुप्रै देखेका छौं । पाश्चात्य मुलकुहरूमा सायद डेनमार्क होला, स्वीडेन होला, हामी जस्तै माननीयहरू पनि सदन सञ्चालन भएको बेलामा आएका छौं । त्यो दिनको भत्ता मात्र लिएर फर्किन्छौं र अरु दिनमा अरु सुविधाका कुराहरू नहोलान् । तर के हामी त्यो परिस्थितिमा हाम्रो देश, हाम्रो चेतना यी कुराहरूमा हामी पुगेका छौं कि छैनौं ? अघि नै माननीयज्यूले भन्नुभएको थियो । हाम्रो वर्गीय आधारका कुराहरू पनि होलान्, सामाजिक बोटका कुराहरू पनि होलान् । समावेशिता विविध कुराहरूले जनप्रतिनिधिका कुराहरू पनि होलान् ।

वर्ग सापेक्ष, वर्ग संरक्षणको कुराहरू सायद एउटा विचारमा विविधता होला । तर वर्गीय रूपले हेरिरहने बेलामा थुप्रै जनप्रतिनिधिहरूको अभावहरूको कुराहरू, थुप्रै कुराहरू पनि हामीले महसुस गरेका छौं । त्यसो भएको हुनाले पनि यो कुराको विनियोजन गरेर, त्यसलाई व्यवस्थित गरेर उहाँहरूलाई क्रियाशील बनाएर अगाडि बढाउँदा साच्चै नै अहिले जुन खालले हामीहरू संघीयतालाई कार्यान्वयन गर्ने अनि विकासलाई समुचित किसिमबाट सामाजिक न्यायको आधारमा स्थापित गर्ने कुराहरूदेखि लिएर उत्साहित भएर अहिलेको यो जुन खालको आकस्मिक समस्या छ यो खालको समस्यासँग जुध्ने, लड्ने अनि के त भन्दा नियन्त्रणमा हामी पुग्ने साझा उद्देश्यका साथ जुन खालले हामी जुधिरहेका छौं यो बेलामा यो विधेयकले त्यो प्रति सम्बोधन गर्ने, उत्साहित गर्ने यो महत्वपूर्ण कडीको रूपमा मैले महसुस गरेको छु या मेरो दलले त्यो अनुसारको महसुस गरेको हुनाले यसको समर्थनका साथ म आफ्ना भनाइलाई अन्त्य गर्दछु । धन्यवाद

माननीय सभामुख

माननीय सदस्य श्री मेखलाल श्रेष्ठलाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु । त्यस पछि माननीय सदस्य श्री हरिशरण आचार्य ।

माननीय मेखलाल श्रेष्ठ

माननीय सभामुख महोदय, आज म सभामुख महोदयसँग यो छलफल भन्दा पहिला यो विषयमा पस्नु भन्दा केही पर जान अनुमति चाहन्छु । सभामुख महोदय, हामी यो लोकतन्त्र स्थापना गर्न, संघीयता स्थापना गर्न र आजको अहिलेको यो कोभिडको

संकटसँग जुधिरहेको अवस्थामा लोकतन्त्रलाई बलियो बनाउने दिशातर्फ होइन कि यो समस्यालाई सदनमै घनिभूत रूपमा छलफल गर्ने एउटा समयमा केन्द्रीय यो बजेट अधिवेशनमा हठात् अन्त्य गरिनु एउटा दुःखद कुरा हो । त्यसमा नेपाली काँग्रेस गण्डकी प्रदेशले पनि दुःख र खेद व्यक्त गर्दछ भन्न चाहन्छु र म विषयमा प्रवेश गर्न चाहन्छु । हामी यो स्थानीय तहको सेवा सुविधाको विषयमा छलफलमा छौं ।

सभामुख महोदय आज नेपालमात्रै होइन, संसारै यो कोभिडबाट ग्रस्त भएको छ । यदि साच्चै यो कोभिडबाट लड्नका लागि कोही व्यक्तिहरू तदारुकताका साथ लागेका छन् भने तिनीहरू गाउँपालिका, नगरपालिका, महानगरपालिकाका मेयर, उपमेयर वडाध्यक्ष र वडा सदस्यहरू नै लागेका छन् । यहाँ एउटा भ्रम सिर्जना के गरिएको छ भने, काँग्रेसले उहाँहरूको सेवा सुविधा दिन हुन्न भनेर भनेको होइन, काँग्रेसले त बारम्बार जनतान्त्रिक मामिलामा सर्वोच्चले स्थगित गरेदेखि नै हामीले यो सेवा सुविधाहरू तत्काल चाँडोभन्दा चाँडो लागू गर्नुपर्छ भनेर अनौपचारिक रूपमा माग गरेका थियौं तर सरकारको कोभिड सुरु नहुँदासम्म के हेरेर बसेको थियो ? त्यो छ महिना अगाडिसम्म न सरकारले किन केही गरेन र अहिले हथात कोभिडबाट ग्रसित भएको र सरकारले आफ्नो बजेटहरू यो कोभिडबाट ग्रसित भएको जनताहरूलाई एउटा उपचार गर्न, एउटा आइसोलेसनको व्यवस्था गर्न, गाउँगाउँमा क्वारेन्टाइनहरूको व्यवस्था गर्न र पीसीआरसमेत गर्न नसकेको अवस्थामा केही समयको लागि हामीले यसलाई थाति राखेर यो रोगबाट मुक्त भइसकेपछि शुरूकै दिनदेखि त्यो सुविधाहरू पाउनुपर्छ त्यो उहाँहरूको अधिकार हो मात्र भनेका हौं । र मेरो सभामुख महोदयमार्फत् यो सरकारलाई आग्रह गर्न चाहन्छु । स्थानीय निकायका धेरै प्रमुखहरू, धेरै उपप्रमुखहरू, धेरै उपाध्यक्षहरू दिनानुदिन खटिराख्नु भएको छ । उहाँहरूसँग छ कि छैन पहुँच ।

उहाँहरूसँग त्यो ताकत छ कि छैन ? उहाँहरूसँग त्यसको कुनै सोच छ कि छैन ? तथापी उहाँहरूले आफ्नो गाउँपालिका, आफ्नो वडामा भएका क्वारेन्टाइनहरूमा आफ्नो क्षमताले भ्याए सम्मन त्यही गाउँपालिका, नगरपालिकाको कोषबाट अथवा नभएको खण्डमा धेरै गाउँपालिका, धेरै नगरपालिकाका साथीहरूले चन्दा उठाएर त्यहाँको व्यवस्थापन गर्नुभएको छ । त्यसको जिम्मेवारी केन्द्रीय संघ सरकारको र प्रदेश

सरकारको हो कि होइन ? प्रदेश सरकारकले केही टोकनको रूपमा गाउँपालिका, नगरपालिकाहरूलाई त्यो बजेटको व्यवस्थापन गरेको छ त्यो सराहनीय कार्य हो तर मलाई आज सभामुख महोदयमार्फत् प्रदेश सरकारलाई भन्न चाहन्छु । उहाँहरूको तलब त दिनैपर्छ, दिऊला, केही महिनापछि दिउला, यत्रो यत्रो ९ महिना त उहाँहरूले खट्नु भयो भने अझै एक दुई महिना खट्नु होला तर त्यो क्वारेन्टाइन व्यवस्थापन गर्नका लागि, आइसोलेसन व्यवस्थापन गर्नका लागि, पी.सी.आर चाडो भन्दा चाडो जनताहरूको सेवा गर्नका लागि हामीले अन्य बजेटमा राखेका, विना शीर्षकमा राखेका रकमबाट ८५ वटा गाउँपालिका, नगरपालिकाहरूलाई १० लाखको दरले दिऔं र आजै निर्णय गरौं संकल्प प्रस्ताव गरौं काँग्रेसले त्यसलाई समर्थन गर्छ कि गर्दैन ? त्यो कुरामा जाऊ न अहिले तलब मात्रै होइन, तलब ५ महिनासम्म किन खुवाउनु भएन ? अहिले नै किन खुवाउनु पर्यो हामीले उहाँहरूलाई भन्नुपर्छ तपाईंहरू जनताको लागि आएको हो, जनता अहिले पीडित छन्, यो पीडाबाट जनतालाई मुक्ति दिलाउनु पर्दछ ।

त्यसको लागि हामीले तपाईंहरूलाई व्यवस्थापन गर्न तपाईंको गाउँठाउँको जनताहरूलाई क्वारेन्टाइनमा राम्रोसँग बस्नका लागि हामीले पैसा पठाएका छौं भनेर संघसित पनि हामीले लभिड गरौं । संघसित माग्ने हामीले अधिकार छ हामीले ५० लाखको दरले भोलि नै पठाई दिऊ न के त्यो हामीले गर्नुपर्ने कर्तव्य होइन ? हामी अभिभावक होइनौं? हामीले अहिले काँग्रेसले के कुरामा मात्र विरोध गरेको छ भने, सबै निकायहरूलाई सक्षम बनाउनुपर्दछ । उहाँहरूलाई उत्तरदायी बनाउनुपर्दछ । तर त्यसमा असमानता लागू गर्नु हुँदैन ।

हामीले यहाँ देख्यौं यस विधेयकमा १२२.७२ प्रसेन्टसम्म कसैको सुविधा बढ्ने, सुविधा दिँदा गोलमटोल तरिकाले दिने त्यहाँ पदाधिकारीहरू भनेको छ तर वडा सदस्यहरूलाई पनि १५ लिटरदेखि १ लिटर मोविल दिएको छ के त्यो मोविल लएर घरमा लगेर दोकानमा बेच भनेर यो सरकारले भन्न खोजेको हो ? होइन भने सिधा भाषामा उहाँहरूलाई पनि यातायातको सुविधा, यातायातको साधनको व्यवस्था गरिने छ भनेर भन्नुपर्ने होइन भने झुक्याउने मेसोमा सरकार जानु हुँदैन । र यसलाई हामीले संशोधन गर्नुपर्दछ ।

यो कुरा हामीले जुन प्रदेश सरकारले निर्णय गरेको कुरा सर्वोच्च अदालतले जुन विषयवस्तुलाई लिएर खारेजी गर्‍यो आज पनि मैले भनें त्यसमा फेरि पनि जानेर या अन्जानबस दोहोरिन गएको छ, कानूनमा उल्लेख भएको छ । कुनै पनि पदाधिकारीहरूले दोहोरो सुविधा लिन पाउँदैन । दोहोरो सुविधा लिएको खण्डमा त्यो स्वतः बदर हुनेछ । फेरि पनि आजको यो विधेयकमा पदाधिकारीहरूले दोहोरो सुविधा लिन मिल्ने गरी बनाइएको नियम फेरि सर्वोच्च अदालतमा गयो भने यसलाई बदर गर्छ कि गर्दैन ? यसले प्रदेश सरकारलाई फेरि अप्ठ्यारो पार्छ कि पाउँदैन त्यो हामीहरू यो सदनले जिम्मेवारी लिनुपर्ने हो कि होइन ? यो विषयमा फेरि पनि हामी विधायन समितिमा घनिभूत रूपमा छलफल गरेर यसलाई हटाउनु पर्दछ भन्ने मात्र काँग्रेसको माग हो । हामीले भन्यौं स्थानीय तह खटेका छौं । हामी पनि खटेका छौं । धेरै माननीयज्यूहरू जानु भएको होला, मुख्यमन्त्रीज्यू पनि भिटिजमा जानु भएको छ । म पनि धेरै ठाउँमा गएको छु । आइसोलेसन बेडमा एउटा बत्तिको व्यवस्था छैन । आइसोलेसनको ट्वाइलेट जान चुक्कुल छैन, आइसोलेसनमा बस्ने गर्मीले फतफती भएको छ हामीले यहाँ गर्मीले फ्यान लगाएका छौं तर आइसोलेसन र क्वारेन्टानइमा बस्नेलाई फ्यान छैन । त्यसको व्यवस्थापन गर्नका लागि, त्यसको श्रोत जुटाइदिने कर्तव्य प्रदेशले मुखले मात्रै भन्ने हो कि व्यवहारले लागू गर्नुपर्दछ अहिले प्रदेश सरकारले, प्रदेशका साथीभाइहरूले खुबै स्थानीय निकायमा पदाधिकारीहरू, वाडअध्यक्ष, वाड सदस्यहरूलाई तलब दिनुपर्छ भन्नुभएको छ उहाँहरूको मर्का के छ ?

उहाँहरूसँग श्रोत छ कि छैन, यहाँहरूले क्वारेन्टाइनमा कसरी म्यानेज गरिराख्नु भएको छ ? चन्दा उठाउनु भएकोछ कि ? उहाँहरूको हुँदै नभएको खर्च त्यो भोलि बेरुजु पो आउने हो कि ? त्यो कुरामा प्रदेश सरकारले तत्काल सोचेर त्यो कुरामा प्रदेश सरकार अगाडि बढोस् भन्ने मेरो चाहना छ । र यो विधेयकको विषयमा हामीले जसरी सरकारले ल्यायो, ल्याउनु नियम सँगत होइन भनेका छैनौं ।

हामीले धेरै पहिला ल्याउनुपर्दछ भनेर आन्तरिक रूपमा लभिड गरेका थियौं । तर हामीले अहिले यसको विरोध गर्नुको औचित्य के हो भने जुन समयमा हामीले आफूले खाएको मानालाई, आफूले खाएको गाँसबाट काटेर यो कोभिड-१९ सँग लड्नका लागि

समय खर्च गर्नुपर्ने, पहुँच खर्च गर्नुपर्ने बेलामा यत्रो दिन त भइसक्यो अब केही दिनलाई उहाँहरूलाई अन्य सुविधाहरू जसरी उहाँहरूले दिनरात नभनी खट्नु भएको छ । ती खटाइलाई सहज हुने खालको पहुँचहरू पुर्‍याउनका लागि हामीहरू लाग्नुपर्ने ठाउँमा अहिले जनताहरू पीडित भएको बेलामा सबै जनताले यी कुराहरू बुझ्दैनन् । जनताहरूलाई बुझाउनुपर्ने बेलामा हामीलाई लोकतन्त्र बलियो बनाउनु छ ।

प्रदेश संघीयतालाई अझै मजबुद बनाउने बेलामा यो बेला भनेको हामीले सेवा सुविधा बढाउनका लागि मात्रै उहाँहरू जानु भएको रहेछ, उहाँहरूले त सेवा सुविधा बढाउनकै लागि हामीले भोट दिएको गल्ती रहेछ भनेर व्यवस्थाप्रति नै वितृष्णा आउने एउटा काँग्रेसले मनन गरेर हामीले यसलाई नदिने भनेका छौं । जुन माननीयले यसलाई विरोधको प्रस्ताव दर्ता गर्नु भएको थियो, उहाँले पनि व्याख्या गर्नु भएको छ यहाँ धेरै भ्रमहरू सिर्जना गरिएको छ । २५ गतेभित्र यो विधेयक पास भएन भने तपाईंहरूले अहिलेसम्म कार्तिकदेखि नपाउनु भएको सेवा सुविधा पाउँदैन भन्नुभएको छ त्यो होइन, हामीले भन्यौं यो सेवा सुविधा कार्तिकदेखि नै पाउनुपर्दछ ।

उहाँहरूको अधिकार हो तर अहिले जनताको सेवा तपाईंहरूले जसरी गरिराख्नुभएको छ त्यसरी नै गर्नका लागि हामी यो आफूलाई जनतासँग माग्नुका लागि, जनताले दिएको मतलाई कदर गर्नका लागि आएको हुनाले हामी अझै पनि सहन तयार छौं भन्ने कुरा धेरै स्थानीय सरकारका प्रमुख, उपप्रमुखहरूले भन्नुभएको छ । तर त्यसलाई श्रोत, साधन, व्यवस्था गरेर उहाँहरूले जुन सेवा गर्नु भएको छ त्यो सेवा गर्नका लागि अझै सुविधा बढाओस् र त्यसमा प्रदेश सरकारलाई रकम आवश्यकता छ भने प्रदेश सभासदहरूको तलब केही समयका लागि जुन बेलासम्म यो कोभिड-१९ को मारमा जनताहरू पर्दछन् र यो प्रदेश पर्दछ । त्यसबेलासम्म हाम्रो सेवा सुविधाहरू सबै प्रदेश सरकारले यो संसदले नै निर्णय गरेर स्थगित गरौं भन्ने प्रस्ताव राख्दै आफ्नो भनाइहरू अन्त गर्दछु धन्यवाद । जय नेपाल !

माननीय सभामुख

माननीय सदस्य श्री हरिशरण आचार्यलाई छलफलमा भाग लिन समय दिन्छु ।

माननीय हरिशरण आचार्य

माननीय सभामुखज्यू, संविधानको धारा २२७ अन्तर्गत गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला सभाका सम्पूर्ण सदस्यहरूको सेवा सुविधासँग सम्बन्धित विषयवस्तुहरूलाई समेटेर ल्याइएको गाउँ सभा, नगर सभा, जिल्ला सभाका सदस्यहरूको सेवा सुविधासँग सम्बन्धित विधेयकको विषयमा हामीले छलफल गर्दाखेरी मलाई लाग्छ हामी यो विषयवस्तुमा जब हिजो मात्रै विधेयकको, विधेयक यहाँ टेबुल गरियो, टेबुल गर्नुभन्दा अगाडि हामीले विरोधको सूचना दर्ता गरेका थियौं ।

त्यो विरोधको सूचनालाई लिएर केही साथीहरूले मलाई फोन पनि गर्नुभयो र तपाईंले विरोध गर्नु भयो भन्ने कुराको सँग सम्बन्धित पनि रह्यो तर मैले वास्तवमा विरोध उहाँहरूले स्थानीय तहका अथवा गाउँ सभा, नगर सभा, जिल्ला सभाका कुनै पनि सदस्यले सुविधा पाउनु हुन्न भन्ने अर्थमा होइन, यो विषयवस्तु हामीले त्यो अर्थमा विरोध गरेको होइन । अहिले यतिबेला कोभिड-१९ को कारणले देशमा आर्थिक रूपमा एउटा संकट पैदा भइराखेको छ र मुलुक एउटा संक्रमणको एउटा आक्रान्त अवस्थामा हामी गुर्जिराखेको यो अवस्थामा हामीले निर्णय गर्दाखेरी कम्तिमा सेवा सुविधालाई जुन रूपमा थियो । हिजो त्यही रूपमा ग्रहण गर्न सक्ने त्यही अवस्था निर्माण गर्न सक्नुपर्छ त्यसलाई बढाएर गर्ने कुरा यतिबेलाको यो परिस्थिति गलत छ भन्ने कुरा हामीले पटकपटक विषयवस्तु उठान गरेका हौं र त्यही विषयवस्तु अन्तर्गत रहेर मैले आफ्ना भनाइहरूलाई दोहोर्‍याउन चाहन्छु । र आज हामी यसो हेर्दाखेरी यो संघीयता धेरै खर्चिलो भयो भनेर हिजो संघीयताको विरोध गर्नेहरू, हिजो पञ्चायती विरोधीहरू नदी किनारमा छट्पटाएर फेरि चिच्याइरहेका छन् ।

आज मैले यो पनि अनुरोध गरिराखेको छु । आज यो संघीयताको निमित्त कुनै पनि योगदान नगर्नेहरू, यो संघीयता, गणतन्त्रका निमित्त कुनै पनि योगदान नगर्नेहरू फेरि आज मैले यो संघीयताका निमित्त लडेको, मैले गणतन्त्र ल्याएको भनेर स्वामित्व ग्रहण गर्न सबैभन्दा अग्रभागमा लागेर हिँड्दाखेरी मलाई घृणा लागेर आउँछ । आज हामीले ल्याएको गणतन्त्र आज हामीले ल्याएको संघीयता आज हामीले यति धेरै खर्च गर्नका निमित्त होइन, यति धेरै सेवा सुविधा लिनका निमित्त होइन, हामी हेर्दाखेरि त आदर्शवादी

जस्तो लाग्छ तर व्यवहारमा हामी यो संघीयतालाई साच्चै उपयोग गर्ने छौं हामी साच्चै यो संघीयतालाई ठीक ढंगले लागू गर्दछौं भने हामी एक पटक हामी जनताको सेवा गर्न कसम खाएका जनप्रतिनिधिहरूले त्यो सोचन आवश्यक छ । मैले त्यो विषयवस्तुतिस केन्द्रित भएर आफ्नो विरोधको सूचना दर्ता गरेको हुँ । त्यसैले गर्दाखेरि मलाई लाग्छ, यो विषयवस्तुमा कसैले भ्रम पालन जरुरी छैन । सरकारले जसरी आज यो, यहाँ भित्र रहेर यो सेवा सुविधालाई निश्चित गरेर अनुसूचीमा पेश गरिराखेको छ र त्यो अनुसूचीमा पेश गरिएका सेवा सुविधाका विषयवस्तुहरू हेर्दाखेरि आज धेरै विवादित पनि छन् ।

प्रदेश सरकारलाई स्थानीय तहले किन मान्नुपर्छ? आज हामीले आफ्नो खाल्टो आफै खनिराखेका छौं । आफू पुरिने खाल्टो आफै खनिराखेका छौं । त्यसलाई हामीले कुनै मर्यादाको पनि अर्थ राख्दैनौं अनि हामी तल र माथिको कुनै प्रोटोकलको अथवा त्यसको तहको कुनै अर्थ राखेनौं अनि त्यसको सेवा सुविधालाई विन्यास गर्छौं अनि त्यो प्रदेशलाई स्थानीय तहले मानेन भनेर फेरि हामी अर्कोतिर स्थानीय तहको गुनासो गर्छौं किन गर्ने गुनासो ? प्रदेश सरकारलाई किन मान्ने ? त्यो स्थानीय तहले किन मान्ने आज ओभरट्याक गरेर हिँडिरहेको अवस्थामा ? मलाई लाग्छ संघीयता साच्चै हामीले हेरेका छौं भने प्रदेश र स्थानीय तहको ठीक ढंगले समन्वय हुन जरुरी छ कि छैन ?

त्यो समन्वय कहाँनेर भएको छ ? अनि आज हामी यसो हेर्दाखेरी कोभिड-१९ को कारणले गर्दाखेरि बाध्यताले, बाध्यताले स्थानीय तह र प्रदेशको समन्वय भएको छ । त्यो भन्दा बाहेक अन्यत्र कहाँनेर समन्वय भएको छ ? एउटा स्थानीय तहको सरकारको, स्थानीय तहले प्रदेश सरकारको एउटा योजना गयो भने, जानकारीसमेत गर्दैन अनि जानकारीसमेत नगरेको त्यो स्थानीय तहले एउटा प्रदेशको एउटा कार्यालय प्रमुखले स्थानीय तहको प्रमुख, उपप्रमुख तथा सदस्यलाई बोलाउन खोज्यो भने उहाँहरूले अटेर गरेर सुनेको नसुन्यौं गरेर फिल्डमा जाँदा पनि जानु हुन्न ।

यस्तो अवस्थामा हामीले समन्वय गर्ने यो खालको प्रावधान हामीले बनाउन पर्छ कि पर्दैन ? मर्यादालाई ख्याल गर्न पर्छ कि पर्दैन ? अनि त्यस पछाडि प्रदेश र स्थानीय तहको यो समदुरीलाई ठीक ढंगले अगाडि बढाउने खालको एउटा व्यवस्थापन हामीले गर्न पर्छ कि पर्दैन ? यसैले यो अहिलेको यो विधेयक यसले समराइज ढंगले, मर्यादा

कायम गराएर अथवा प्रदेश र स्थानी तहको एउटा भावात्मक सम्बन्ध विकास गर्ने योजनाका साथ आएको छैन र यसलाई ठीक ढंगले सच्याएर अगाडि बढियोस् भन्ने आग्रह गर्न चाहन्छु मैले । पटक-पटक यो विषयवस्तु भनिराखेको छु ।

दोस्रो कुरा हामी संविधान त हामीले सेवा सुविधा दिने भनेका छौं । २०७६ साल कार्तिक १ गते सर्वोच्चले त्यसलाई खारेज गरिदियो । खारेज गरिदिइसकेपछि यो विधेयक, खारेज गरिदिएको विधेयकमा यसलाई प्रतिस्थापन गरिएको पनि होइन, यो विधेयक संशोधन गरिएको पनि होइन, यो विधेयक अर्को नयाँ विधेयक हो नयाँ सेवा सुविधा ऐन अन्तर्गत ल्याइएको हो भन्ने मेरो बुझाइ हो । आज यहाँ भ्रम अलिअलि थोरै उठ्न खोजिराखेको छु । म सभामुख मार्फत् म के पनि जानकारी गराउन चाहन्छु भने आज हामी सर्वोच्च अदालतले खारेज नगरिदिएको भए हिजोकै कुरालाई लागू गथ्यौं होला ।

सर्वोच्च अदालतले खारेज गरिदिइसके पछाडि यो असंवैधानिक छ भने पछि यो ऐन विपरित छ भने पछि हामीले त्यसलाई फेरि अर्को नयाँ ऐन ल्यायौं र अर्को नयाँ कानून बनाएर अनि सेवा सुविधा दिनुपर्ने एउटा बाध्यात्मक परिस्थितिमा आएका हौं । त्यसो भएको कारणले अहिले हामी यो नयाँ टेबुल गरेर सरकारले नयाँ ढंगले पेस गरिरहेको छु भन्ने मलाई लाग्छ । यो विषयवस्तु फेरि विवादित छ । यसलाई विवादमा तान्ने काम सरकार आफैले गरिराखेको छ अरु कसैले गरिदिएको होइन, के हामी माननीयले गरेका हौं ? हामीले गरेका हौं ? के विपक्षीहरूले गरेका हुन् ? सरकार आफैले गरेको कुरालाई मलाई अचम्म लाग्छ । सत्ता पक्षका माननीयहरू ठीक छ भने पनि तालि पिट्ने ठीक छैन भने पनि तालि पिट्ने यो परिस्थिति कहिलेसम्म रहन्छ अनि यसो मलाई अचम्म लाग्छ । हामी अन्धभक्त होइन, हामी सिर्जनशील बनौं । नेपालको राजनीतिक परिस्थितिमा फेरि एक पटक नयाँ घटनाक्रमको विशेष परिस्थिति निम्तिदै छ । त्यसका निमित्त स्वागत गर्न चाहन्छु धन्यवाद नमस्कार ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्यहरू अब म माननीय आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री श्री हरिबहादुर चुमानलाई छलफलमा उठेका प्रश्नहरूको जवाफ दिनलाई अनुमति दिन्छु ।

माननीय आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री हरिबहादुर चुमान

माननीय सभामुख महोदय, गाउँ सभा नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधासम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधयेक माथि माननीय सदस्यज्यूहरूबाट सुझावहरू र आफ्ना प्रतिक्रियाहरू राख्नुभएको सन्दर्भमा जवाफ दिन म यो रोष्टममा उपस्थित भएको छु ।

हामीलाई थाहा भएको कुरा, हामी आफैँले स्थानीय तहको सेवा सुविधाका सन्दर्भमा ऐन, त्यो सम्बन्धी ऐन स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन २०७४ पारित पनि गरेको भलै त्यो ऐन सर्वोच्च अदालतबाट त्यसलाई खारेज गरिदिएको सन्दर्भमा हामी फेरि अर्को ऐन, अर्को विधेयकका साथ उहाँ उभिएका छौं र मैले सन्दर्भ किन राखे भने, स्थानीय तहका सदस्यहरूलाई, पदाधिकारी सदस्यज्यूहरूलाई सेवा सुविधा दिनुपर्छ भन्ने बारेमा हामी लामै बहस गरेर त्यसबारेमा सहमत भएर हामीले त्यो ऐन पारित गरेका थियौं । र हामीले त्यतिबेला बहस गरेको मलाई अहिले पनि सम्झना भइराख्या छ कि उस्तै प्रकृतिको काम गर्ने, हामी तीन तहको संघीयता कार्यान्वयन गरिराखेका छौं ।

माथिल्ला, माथिल्ला भन्न अझ नमिल्ला परतिरका मलाई त परतिरका शब्द पो मिल्छ कि भन्ने लाग्छ । दुईटा तहका पदाधिकारी एवम् सदस्यहरूले सेवासुविधा पारिश्रमिक लिन मिल्ने त्यही प्रकृतिको काम गर्ने स्थानीय तहका सदस्यहरूले त्यो सेवा सुविधा लिन नमिल्ने यस्तो पनि हुन सक्छ ? यो प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त भित्र पर्छ ? यसैले हामी बहस गरेका छौं ।

यो प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त भित्र पर्दैन । हामीले उही प्रकृतिका काम गर्ने दुई तहकाले पारिश्रमिक भनेरै लिन मिल्ने तर स्थानीय तहकाले पारिश्रमिक भनेर लिन किन नमिल्ने ? भन्ने सम्मको बहस त हामीले गर्थ्यौं । तर पनि संविधानमै यी दुई तहले संघ र प्रदेशले पारिश्रमिक भनेर लिन मिल्ने स्थानीय तहले पारिश्रमिक भनेर लिन नमिल्ने सुविधा भनेर लिन मिल्ने भन्ने उल्लेख भएको कारणले हामीले सुविधा नै भनेर त्यो ऐन बनायौं । तर त्यहाँ हामीले त्यसलाई सुविधालाई हामीले मासिक बनाएको कारणले

त्यसैलाई देखाएर त्यो खारेज गरिदिएको छ । र पनि मैले अरु धेरै यस विषयमा छलफल त गरिराख्नुपर्छ भन्ने लागेको छैन ।

हामी यस विषयमा सुविधा दिनुपर्छ भन्ने कुरामा हामी सहमतै थियौं । र अहिले त्यही रूपमा हामीले दिन नसके पनि तर यो फैसला मै सर्वोच्च अदालतको फैसलामा नै के उल्लेख भएको पायौं हामीले भने तर पदाधिकारी वा सदस्यले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिकालाई ध्यानमा राखि विभिन्न शीर्षकमा प्रदेश कानून बमोजिम सुविधा दिन सकिने भनिएको कारणले हामीहरूले यो विधेयक ल्याएका हौं । यसकारण अब उहाँहरूले सुविधा पाउनु हुन्छ कि पाउनु हुँदैन भन्ने बारेमा मैले धेरै स्पष्टिकरण दिइराख्नुपर्दैन । हामी सबै हिजो पनि हामी सहमत भएकै हौं र यसमा पक्कै विवाद छैन ।

अब कुरा के हो भने, अब यहाँ यो सन्दर्भमा हामीहरूले उहाँहरूको भूमिकालाई नै ध्यान दिएर त्यस्ता शीर्षकहरू बनाएका छौं । उहाँहरूले निर्वाह गरिराखेको भूमिका अनुसारकै शीर्षक बनाएर एउटा निश्चित रकम पुग्ने गरी विभिन्न शीर्षकमा ती रकमलाई बाँडेर यहाँ प्रस्तुत गरेका छौं । त्यसकारण यसो हेर्दा अब यहाँ मर्यादाक्रमको कुरा पनि आयो त्यो मर्यादाक्रम अनुसार मिल्दैन भन्ने कुरा एउटा पाटोबाट मात्रै हेरियो । अर्को पाटो के हो भने उहाँहरूलाई न्यूनतम रकम कति दिने त ? कति दिँदा उपयुक्त हुन्छ भन्ने आधारमा नै यो ल्याइएको छ । त्यसलाई टोटल गरेर त्यसलाई सबैलाई जोड्दा कति हुन्छ भन्ने कुरातिर पनि ध्यान दिनका निम्ति म सभामुखमार्फत् माननीय सदस्यहरू समक्ष अनुरोध गर्न चाहन्छु । र यसले हिजै पनि हामीले छलफल गरेको कुरा हो ।

अघिल्लो ऐन पारित गर्दा पनि हामीले छलफल गरेको कुरा हो । कि यो विधेयक सुविधा बढाउनका निम्ति, सेवा सुविधा बढाउनका निम्ति मात्रै ल्यायौं कि नियन्त्रण गर्न पनि ल्यायौं ? भन्ने बारेमा हिजो पनि हामी छलफल गरेका थियौं । र यसले त्यसलाई मेरो सुविधा बढी छ र मेरो पालिकामा धेरै आम्दानीका श्रोत छन् त्यसकारण म धेरै लिन्छु भन्न पाउँदैन त्यसलाई यसले रोकेको छ । त्यसकारण यो कानूनद्वारा निर्धारण गरिएको सेवा सुविधामात्रै लिन पाउने हो यो पनि बढीमा हो यो भन्दा बढी लिन पाउँदैन तर घटि भने लिन पाइन्छ । यो कुरा पनि यहाँ व्यवस्था गरेको छ हाम्रो आम्दानी आयश्रोतको आधारमा कम सेवा सुविधा लिन्छु भनेर निर्णय गर्न पनि स्थानीय तह

स्वयम्ले पाउँछन् । यसकारण यो विषयमा पनि पनि त्यति बहस हैन होला भन्ने नै लाग्छ । रहयो अर्को कुरा दोहोरो सुविधाको कुरा खास गरी यातायातको साधन पनि उल्लेख भयो । यातायातको सुविधा पनि उल्लेख भयो । अनि यातायातको निम्ति भोलि पेट्रोल आदिको कुरा पनि उल्लेख भयो । अनि दोहोरो भन्ने कुरा पनि यहाँ उठे अब यो त धारा दफा ४, ३ मै ३ को प्रतिबन्धात्मक वाक्यले यातायात साधन भएकाले मात्रै त्यो पाउने, इन्धन पाउने भनेर त प्रष्ट लेखेकै छ यो दुई वटै सुविधा लिनका निम्ति होइन । अहिले वास्तविक रूपमा यी विविध दफाहरूमै नै स्पष्ट छ ।

त्यसकारण मुख्य विषय यहाँ मैले धेरै चर्चा नगरेर मुख्य विषय के हो त भन्दाखेरि उहाँहरूलाई सेवा सुविधा दिनपर्छ । बरु त्यसलाई अहिलेको सन्दर्भमा के कति दिने, के कति दिँदा उपयुक्त हुन्छ ? भन्ने बारेमा हामीले एउटा प्रस्तावका रूपमा ल्याएका छौं । र हामी फेरि यो सदनमा यसलाई छलफल गर्छौं विधायन समितिमा यसको दफावार छलफल नै हुन्छ यसकारण कहाँ कसरी परिमार्जन गर्नुपर्छ भन्ने कुरा पनि त्यहाँ छलफल हुने नै छ । र हामी साच्चै अब समय सान्दर्भिक वस्तुवादी बनाएर यो विधेयक, रोकिइरहेको विधेयकलाई हामीले पारित गर्ने छौं र यति मैले चर्चा गर्दै जाँदा मलाई एउटा अनुभूति भयो ।

त्यो अनुभूति पनि राखेर विदा मागौं भन्ने लाग्यो । कहिलेकाहीं नराम्रो गरी फसिँदैदोरहेछ । त्यो नराम्रो गरी फसिँदैरहेको कुरा त विचार नगरी हुन्छ । यसकारण मलाई माननीय सदस्यहरूले जसले विरोधको सूचना दिनुभयो र आफ्नो प्रतिक्रिया पनि राख्नुभयो । विरोधको सूचना दिँदा अलि विचार पुगेन कि ? हुन त अधिकारको कुरा हो, उहाँहरूको अधिकारको कुरा हो । तर त्यसमा विचार नपुगेर त्यसबाट उम्कनका निम्ति निकै मेहेनत गरेर यहाँ बोलिराख्नु भएको मलाई अनुभूति भयो । यसकारण मलाई त लाग्थ्यो, उहाँहरू सबै सहमत हुनुहुन्छ । स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूलाई सेवा सुविधा दिनुपर्छ भन्ने कुरामा उहाँहरू सबै सहमत हुनुहुन्छ । फेरि पनि अलि विचार नपुग्दा त्यसमा फस्नुभयो र त्यसबाट उम्कनका निम्ति आफ्नो पक्षमा स्पष्टिकरण दिनका लागि धेरै मेहनत गर्नुपर्यो । अब यसबाट एउटा पाठ त सिक्नैपर्छ भन्ने लाग्छ मेरो सुझावको सन्दर्भमा मात्रै हो तर पनि अन्तरहृदयले यो सुविधा त पाउनेपर्छ भनिराखेको छ र अर्को

कुरा यो टेबल गर्ने कुरा हो ढिलो भयो भन्ने सन्दर्भमा पहिल्यै किन ल्याइएन भन्ने सन्दर्भमा पनि मैले अलिकति भन्नैपर्छ । यो शुरुमै टेबल गरौं भन्ने कुरा राखिएको थियो । शुरुमै टेबल गरौं भन्ने राखिएको थियो । कुरा के भयो भनेदेखि यो वर्खे अधिवेशन, यो बजेट अधिवेशनमा गाको, हामी बजेटको सन्दर्भमा कुरा गर्न गाको अर्को कुरा हत्तनपत्त सेवा सुविधाको विधेयक ल्याए भन्ने पर्ने हुनाले अहिले यो टेबल नगरौं भनियो नगर्ने भए मानिलिऊ त्यो सँग त हामी पनि सहमत थियौं तर त्यसको लगत्तै केही विधेयकहरू टेबल भइसकेपछि यो विधेयक टेबल गर्न पाएको भए आज सायद हामी यो विधेयक पारित गर्ने ठाउँम उभिएका हुन्थ्यौं होला । यसरी पनि यो ढिलो हुन पुग्या छ । अरु ढिलो भएको कुरा त मैले हिजोको सन्दर्भमा पनि राखेकै थिएँ । यसकारण माननीय सदस्यहरूले जुन सुझावहरू दिनुभयो । जुन आलोचना तथा यसबारे सचेत पनि गराउनु भयो त्यसको निम्ति धन्यवा दिँदै आफ्नो भनाई यहीं टुंग्याउँछु हवस् त धन्यवाद ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्यहरू, अब यो छलफल यही समाप्त हुन्छ । माननीय सदस्यहरू अब म माननीय आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री श्री हरिबहादुर चुमानलाई मिति २०७७ साल असार १८ गते सभामा प्रस्तुत भई सामान्य छलफलसमेत भई गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक दफावार छलफलका लागि विधायन समितिमा पठाइयोस् भन्ने प्रस्ताव प्रस्तुत गर्न अनुमति दिन्छु ।

माननीय आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्री हरि बहादुर चुमान

माननीय सभामुख महोदय, माननीय सभामुखज्यूको सम्मानित सभामा मिति २०७७ साल असार १८ गते प्रस्तुत भई मिति २०७७ साल असार १९ गते सभामा विचार गरियोस् भन्ने प्रस्ताव प्रस्तुत भई सामान्य छलफलसमेत भएको गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक प्रदेश सभा नियमावली २०७४ को नियम १०८ को उपनियम १ख बमोजिम दफावार छलफलका लागि विधायन समितिमा पठाइयोस् भनी प्रस्ताव प्रस्तुत गर्दछु धन्यवाद ।

माननीय सभामुख

माननीय सदस्यहरू, अब म उक्त प्रस्तावलाई निर्णायार्थ प्रस्तुत गर्दछु । यो प्रस्तावको पक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्छ भन्नुहोला र यसको विपक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्न भन्नुहोला । यो प्रस्तावको पक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्छ भन्नुहोस् । यसको विपक्षमा हुने माननीय सदस्यहरूले हुन्न भन्नुहोस् । हुन्न भन्ने आवाज सुनिएन तसर्थ गाउँ सभा, नगर सभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक दफावार छलफलका लागि विधायन समितिमा पठाइयोस् भन्ने प्रस्ताव सर्वसमितिले स्वीकृत भएको घोषणा गर्दछु ।

विधेयकमा संशोधन गर्न चाहनुहुने माननीय सदस्यहरूले गण्डकी प्रदेश सभा नियमावलीको नियम ११० बमोजिम ७२ घण्टाभित्र आफूले पेश गर्न चाहेको संशोधनसहितको सूचना प्रदेश सभा सचिवालयमा पेश गर्न सक्नुहुनेछ । उक्त विधेयक संशोधनको समयावधि समाप्त भएपछि मात्र विधायन समितिमा छलफल प्रारम्भ हुने व्यहोरा जानकारी गराउँछु ।

माननीय सदस्यहरू, अब यो बैठक २०७७ साल असार २३ गते दिनको १ बजेसम्मका लागि स्थगित हुन्छ ।